دکتور سالح ئیبراهیمی

ئەوانەی کە قورئانیان بەش کرد (ئەوەی بە سوودیان بوو، وەریانگرت و ئەوەی بە زیانیان بوو دایانە دواوە) ﴿٩١﴾ جا بە پەروەرێنەرت سوێند! لە هەموو ئەوانە پرسیار دەکەین ﴿٩٢﴾ لەو کارانەی کردوویانە ﴿٩٣﴾ جا بە ئاشکرا ئەوەی پێت ئەسپێردراوە، ڕایبگەیێنە و لەوانە هاوبەشیان بۆ خوا داناوە ڕوو وەربگێڕە ﴿٩٤﴾ ئێمە بۆ تۆ بەسین لە بەرامبەر گەپجارکەراندا کە لە یەخە و کۆڵ تۆمان کردنەوە ﴿٩٥﴾ ئەوانە کە لەگەڵ خوا خودایێ تریان دانا، جا لە دواییدا دەزانن ﴿٩٦﴾ بە هەقیقەت ئێمە دەزانین دڵ و دەروونت لەوەی کە دەیلێین دەگیردرێ (و سەخت نارەحەتت دەکەن) ﴿٩٧﴾ جا (بۆ لابردنی نارەحەتی ئەوانە) پەسن و شوکری پەروەرێنەرت بکە و لە سوژدەبەران بە ﴿٩٨﴾ پەروەرێنەرت بپەرستە تا یەقین (مەرگ)ت پێ دەگا ﴿٩٩﴾

سوورەی نەحل: هەنگ ١٢٨ ئایەتە

سوورەی نەحل: هەنگ لە مەککە هاتۆتە خوارەوە بە (بسم‌الله)وە ١٢٨ ئایەتە

بە ناوی خوای بەخشەر ودڵاوێن

فەرمانی خوا گەیشتووە، جا بۆ ئەوە (فەرمان و عەزابی خوا) پەلە مەکەن، خوا لەوەی کە هاوبەشی بۆ دائەنێن بێخەوش و بەرزترە ﴿١﴾ مەلائیکە بە ڕۆح (قورئان و پێغەمبەرایەتی) ئیلاهییەوە بە فەرمانی خۆی بۆ لای هەرکەسێ لە بەندەکانی خۆی کە بیەوێ دەینێرێ کەفان و هەرەشە لە مرۆ بکەن (و دەستووریان دەداتێ) کە خەڵک بپرینگێننەوە (و بڵێن:) بێجگە لە من خودایێتر نییە، جا کەوایە لە من خۆ بپارێزن ﴿٢﴾ ئاسمانەکان و زەوی بە هەق بەدی هێناوە، خوا لەوە بانترە کە هاوبەشی بۆ دابنێن ﴿٣﴾ مرۆڤی لە دڵۆپ و تنۆکێک بەدیهێنا، کەچی بووەتە دۆژمنێکی ئاشکرا ﴿٤﴾ ئاژەڵ (بزن و مەڕ و گا و و شتر)ی بەدیهێنا، لە حاڵێکدا بۆ ئێوە لەواندا جلک؛ هۆی (گەرمایی) پۆشش و سودیتر هەیە، لە گۆشتی ئەوانە دەخۆن ﴿٥﴾ لەواندا بۆ ئێوە زینەت و شکۆ هەیە، لە کاتێکدا کە دەیانگێڕنەوە بۆ جێی حەوانەوەیان، کاتێ کە (بەرەبەیانان) دەیانبەنە دەرودەشت بۆ لەوەڕ ﴿٦﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

ئەوانە باری قورسی ئێوە بۆ شارێ هەڵدەگرن کە بە ڕەنجێ زۆر نەبێ ناگەنە ئەوێ، تا ئەو گرانبارانە ڕاگوێزن و بیانگوێزنەوە؛ پەروەرێنەرتان دڵسوز و دلاوایە ﴿٧﴾ (هەروەها) ئەسپ و هێستر و کەری بەدیهێنا تا سواریان بن و هۆی زینەت بن بۆ ئێوە، و شتی دیکەیش (هۆی هاتوچۆی‌تر) بەدیدێنێ کە ئێوە نازانن! ﴿٨﴾ لەسەر خوایە کە ڕێی ڕاست بە بەندەکانی نیشان بدا، بەلام هەندێ لە ڕێگاکان چەفت و لار و گێڕ و خێچ و لارێن، ئەگەر خوا بیەوێ هەمووتان (بە زۆر) ڕێنوێنی دەکا ﴿٩﴾ ئەو کەسێکە لە ئاسمانەوە ئاوێکی نارد کە خواردنەوەتان لەو ئاوەیە و هۆی شینبوونی ڕووەک و گژوگیایە کە ئاژەڵی خۆتانی لێ دەلەوەڕێنن ﴿١٠﴾ خوا بە هۆی ئەو (بارانەوە) زەرحات و زەیتوون و خورما و ترێ و هەر جۆرە داهاتی زەوی و بەروبوو و میوەیەک دەروێنێ، لە هەر جۆرە میوەیەک، لەمەدا نیشانەیەکی ڕوون هەیە بۆ هۆزێ کە بیر دەکەنەوە ﴿١١﴾ خوا شەو و ڕۆژ و تەبەقی خۆر و مانگی بۆ ئێوە ڕام کرد و هەروەها ئەستێرەکانیش بە فەرمانی ئەو ڕامی ئێوەن، بەڕاستی لەمەدا نیشانەگەلێک هەیە (لە گەورەیی خوا) بۆ تاقمێ کە ئەقڵی خۆیان دەخەنە کار ﴿١٢﴾ (سەرەڕای ئەمە) بوونەوەرانێک کە لە زەویدا بەدیهاتوون؛ ڕامی (فەرمانی ئێوەی) کرد، لە حالێکدا کە ڕەنگیان جۆراوجۆرە، لەمەدا نیشانەیەکی ڕوون هەیە بۆ تاقمێ کە بیر دەکەنەوە و ئامۆژگاری وەردەگرن ﴿١٣﴾ هەر ئەویشە کە زەریای ڕامی (ئێوە) کرد تا لەوە گۆشتی تازە بخۆن و شتی زینەتی کە بە خۆتانەوە هەڵیواسن و بۆ لەبەر کردن و (کەڵک وەرگرتن) لەوە بهێننەدەرێ، کەشتییەکان دەبینی کە ئاوی دەریا لەت دەکەن تا ئێوە (خەریکی بازرگانی بن) و لە چاکەی خوا کەڵک وەربگرن، بەڵکوو شوکری نیعمەتەکانی بکەن ﴿١٤﴾

دکتور سا لح ئیبراهیمی

لە زەویدا کێوگەلی فرەبەرز و هەڵەمووت و هەزار بە هەزاری پتەوی دانا تا ئێوە نەهاژێنێ و ئارامش بە ئێوە بدا و ڕووبار و چۆمی (بەدی هێناوە)، ڕێگاگەلی سازدا تا بەڵکوو ڕێگاتان نیشان بدرێن و ڕێنوێن بن ﴿١٥﴾ (هەروا) نیشانەگەلێکی دانا و (بە شەودا) ئەوانە بە هۆی ئەستێرەکانەوە ڕێنوێن ئەبن ﴿١۶﴾ جا ئایا کەسێ کە بەدیدێنێ وەکوو کەسێ وایە کە بەدیناهێنی؟ جا ئایا بیر ناکەنەوە؟ ﴿١٧﴾ ئەگەر نیعمەتی خوا ببژێرن، بۆتان نابژێردرێ، دیارە خوا لە تاوانکار دەبووری و فرە دڵلاوێنە ﴿١٨﴾ خوا ئەوەی وا دەیشارنەوە و ئەوەی وا دەری دەخەن پێی ئەزانێ ﴿١٩﴾ کەسانێ کە بێجگە لە خوا هاواری بۆ دەبەن، شتێ خەڵق ناکەن و بەڵکوو خۆشیان خوڵقێندراون ﴿٢٠﴾ ئەوانە مردوون و زیندوو نین و (ئەو بتانە) نازانن کەی کۆ دەکرێنەوە و حەشر دەکرێن ﴿٢١﴾ خوای ئێوە خوایەکی تاقانەیە، بەڵام ئەوانەی کە بە ئاخیرەت بڕوایان نییە، دڵ و دەروونیان ئینکاری هەق دەکەن و خۆ بەزل زانن ﴿٢٢﴾ ڕاستە کە خوا دەزانێ ئەوەی دەیشارنەوە و ئەوەی دەریدەخەن، بەڕاستی ئەو خۆبەزلزانانی خۆشناوێ ﴿٢٣﴾ کاتێ بەوانە بوترێ: پەروەرێنەرتان چی ناردووە! دەڵێن: ئەوانە (وەحی خوا نییە) ئەفسانەی درۆیینی پێشینانە ﴿٢۴﴾ تا ئەوانە لە ڕۆژی قیامەتدا باری تاوان و گوناحی خۆیان بە تەواوی هەڵبگرن و بەشێ لە گوناحی کەسانێ کە لەبەر نەزانی لاڕێییان کردن (هەڵبگرن)، بزانن ئەوان بارێکی خراپ هەڵدەگرن ﴿٢۵﴾ بە هەقیقەت کەسانێ کە بەر لەوانیش بوون، لەم جۆرە فێڵبازی و دەهۆبازی و گزیانەیان کرد، جا خوا چوو بەدوای هێم و بنچینەی (ژیانی) ئەواندا و ئەوی لە بناغەوە ڕووخاند و میچەکەی لەسەرەوە بە سەریاندا ڕما و ڕژا، عەزابی لەو جێگایەوەکە نەیاندەزانی ناردیە سەریان ﴿٢۶﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

لە پاشان لە ڕۆژی قیامەتدا خوا ئەوانە ڕیسوا دەکا، دەڵێ: هاوبەشانێ کە بۆ منتان دانابوو لەبەر ئەوانە دوژمنیان لەگەڵ خەڵکی ترا دەکرد لە کوێن؟ (لەو کاتەدا) زانایان دەڵێن: بەڕاستی ڕیسوایی و بەدبەختی ئەمڕۆ بۆ خوانەناسانە ﴿۲۷﴾ کەسانێ کە پێ‌مێرد (ی گیان کێشان) گیانیان دەکێشێ، لە حاڵێکدا کە خۆیان ستەمیان لە خۆیان دەکرد، جا لەو دەمەدا ئەوانە خۆ ئەدەن بە دەسەوە (و دەڵێن:) ئێمە کاری خراپمان ئەنجام نەئەدا، بەڵێ خوا بەوەی کە ئەنجامتان ئەدا زانا و ئاگایە ﴿۲۸﴾ جا بچنە درگاکانی جەهەندەمەوە و بچنە دۆزخ، لەوێ بۆ هەمیشەیش بمێننەوە، جا جێگەی بادی‌هەوا و بەدعیە و خۆبەزلزانان چەن خراپە؟ ﴿۲۹﴾ کاتێ کە بەوانەی پارێزگارییان کردووە بوترێ: پەروەرێنەرتان چی ناردۆتە خوارێ؟ دەڵێن: هەرچی باشە (و بەختەوەری) بۆ کەسانێ کە لەم دنیایەدا خاوەن چاکە بوون و، چاکە هەیە، بە هەقیقەت خانووی ئاخیرەت لەوە چاترە، جا چەن چاکە جێ‌وڕێی پارێزگاران! ﴿۳۰﴾ باغگەلێ لە بەهەشتی هەتا هەتاییدا کە دەچنە نێوی و چۆمەئاو بە ژێر دارەکانیدا دەڕوا و هەرچییان بوێ لەوێدا هەیە! ئا بەمجۆرە؛ خوا پاداشی خۆپارێزان ئەداتەوە ﴿۳۱﴾ کەسانێ کە مەلائیکەی (گیان‌کێشان) گیانیان دەکێشن، لە حاڵێکدا کە پاک و خاوێنن، بەوانە دەڵێن: سەلامتان لەسەر بێ، بچنە ناو بەهەشت لەبەر کارێ کە ئەنجامتان ئەدا ﴿۳۲﴾ ئایا ئەوانە بێجگە لەمە چاوەڕوانییەکیان هەیە (مەلائیکە) بێتە لایان (بۆ گیان‌کێشان) یا فەرمانی پەروەرێنەرت (بۆ سزایان) بێت، کەسانێ کە بەر لەوان بوون، هەر وایان کرد، خوا ناحەقی لەوان نەکرد بەڵکوو خۆیان ناحەقی و ستەمیان لە خۆیان کرد ﴿۳۳﴾ جا سەرئەنجام بەدفەری کردەوەیان بەوان گەیشت (سزای) ئەوەی پێیان گاڵتە بوو (لە بەڵێنی عەزاب) چووە سەریان و ئەوانی ئابلۆقە دا و چوار دەوری گرتن ﴿۳۴﴾

ئەوکەسانەی شەریکیان بۆ خوا دانا وتیان: ئەگەر خوا بیویستبا، نەک ئێمە و نە باووباپیرانمان بۆ غەیری ئەویان عیبادەت نەدەکرد و شتێکمان بێئیجازەی ئەو بە ناڕەوا نەدەکرد، (بەڵێ) ئەوانە بەر لەوانیش هەر ئەم کارەیان دەکرد، جا ئایا پێغەمبەران ئەرک و ئەسپاردەیەکیان بێجگە لە ڕاگەیاندنی ئاشکرا بۆ هەیە؟! ﴿٣٥﴾ بە هەقیقەت ئێمە لە ناو هەر نەتەوەیەکدا پێغەمبەرێکمان ناردووە تا خوای تاقانە بپەرستن و لە تاغووت و ستەمکار دووری بکەن، جا خوا تاقمێکی ڕێنوێنی کرد و تاقمێکیش لاڕێیی و گومڕایی داوێنیانی گرت، جا بە سەر زەویدا بگەڕێن، جا بڕوانن کە سەرئەنجامی بەدرۆخەران چلۆن بوو؟ ﴿٣٦﴾ هەرچەند لەسەر ڕێنوێنی ئەوان سوور بێ (سوودی نیە)، چونکە خوا کەسێکە مرۆی لاڕێ ڕێنوێنی ناکا، یار و پشتیوانێکیان بۆ نابێ ﴿٣٧﴾ ئەوانە بە توندی سوێندیان خوارد کە خوا ئەوانەی کە دەمرن قەت زیندوو ناکاتەوە، بەڵێ ئەمە بەڵێنێکی بڕاوەی خوایە (کە هەموو مردووەکان زیندوو دەکرێنەوە)، بەڵام زۆربەی خەڵک نازانن ﴿٣٨﴾ تا ئەوەی جیاوازییان تێیدا هەیە بۆیان ڕوون بکاتەوە، تا کەسانێ مونکیر بوون بزانن کە درۆزنن ﴿٣٩﴾ تەنیا گوتنی ئێمە بۆ شتێک؛ کاتێ بخوازین (ئەمەیە) کە پێی بڵێین ببە، جا ئەویش دێتەدی و دەبێ ﴿٤٠﴾ ئەو کەسانەی کە ستەمیان لێکرا و لە پاشان لە ڕێی خوادا کۆچیان کرد، لەم دنیا جێ و پاداشی چاکیان پێ ئەدەین و پاداشی ئەو دنیا گەورەترە ئەگەر بزانن ﴿٤١﴾ ئەوانە کەسانێکن کە تابشتیان هێنا و تەنیا بە پەروەرێنەری خۆیان پشت ئەبەستن ﴿٤٢﴾

ئێمە بەر لە تۆ بێجگە لە پیاوانێ کە پێمان ڕاگەیاندوون، نەماننارد ووون، جا ئەگەر نازانن لەوانەی کە ئاگادار و زانان بپرسن ﴿٤٣﴾ بە بەڵگەی ڕوون و بە پەڕە نووسراوانەوە (زەبوور) (ئەوانمان) نارد، وا بۆ تۆیش ئەم کتێبە (قورئان)مان نارد تا ئەوەی بۆ خەڵک هاتووە بۆیان بەیان و ئاشکرا بکەی تا بەڵکوو بیر بکەنەوە ﴿٤٤﴾ ئایا گزیکاران لەم عەزابی خوا ئارخەیانن کە خوا نوقمی زەوییان نەکا و قووتیان نەدا یا سزادانی (هەق) لەو شوێنەوە کە چاوەڕوانیان نەبوون بگاتە سەریان ﴿٤٥﴾ یا لە کاتێ کە (بۆ بە دەس هێنانی ماڵ و دارایی زیاتر) لە تەقالادا بوون بیانگرێ، جا هێزی هەڵاتن و دەرباز بوونیان بۆ ڕزگار بوون بۆ نییە ﴿٤۶﴾ یا ئەوانە بەرەبەرە تووشی مەترسی دەکا، پەروەرێنەرتان دڵسوز و و دڵۆڤانە ﴿٤٧﴾ ئایا ئەوانە بەدیهاتووانی خوایان نەدی کە چلۆن سێبەرەکانیان لە ڕاست و چەپەوە دەجووڵێن و بە خۆشکاندنەوە سوژدە بۆ خوا دەبەن ﴿٤٨﴾ (نەک تەنیا سێبەریان، بەڵکوو) هەموو ئەو خزۆک و جووڵندانەی وا جووڵە و بزاوی هەیە لە ئاسمانەکان و زەویدان و هەروا مەلائیکەکانیش بۆ خوا سوژدە دەبەن و هیچ خۆ بە باغر و بە زل نازانن ولە خۆ دەر نەچوون و بادیهەوایش نین ﴿٤٩﴾ ئەوانە لە پەروەرێنەریان کە بە سەریاندا حاکمە ئەترسن و ئەسپاردەی خۆیان ئەنجام ئەدەن ﴿٥٠﴾ خوا فەرمانی داوە کە دوو خوا نەکەنە خوای خۆیان. خوای (ئێوە) تەنیا یەکێکە، جا تەنیا لە من بترسن ﴿٥١﴾ ئەوەی لە ئاسمانەکان و زەویدایە هی ئەوە، دین هەمیشە بۆ ئەوە، جا ئایا لە غەیری خوا دەترسن؟! ﴿٥٢﴾ ئەوەی لە ناز و نیعمەت هەتانە لە خواوەیە، لە پاشان هەرکاتێ تووشی دەرد و ڕەنجێک بوون، هاوار بۆ ئەو دەبەن ﴿٥٣﴾ لە پاشان هەرکاتێ دەرد و ڕەنجتان لێ دوور دەکاتەوە، تاقمێ لە ئێوە بۆ پەروەرێنەریان هاوبەش دائەنێن ﴿٥٤﴾

دکتور سالح ئیبراهیمی

با بەوەی کە بەوانمان داوە حاشای لێ بکەن، جا (چەن ڕۆژێ لەم ماڵی دنیایە) کەڵک وەربگرن، بەڵام لە دواییدا دەزانن (چتان لێ‌دێ) ﴿٥٥﴾ ئەوانە بۆ بتگەلێ کە هیچ نازانن، لەوەی کە ئێمە کردوومانەتە ڕۆزییان بەشێک دائەنێن، سوێند بە خوا (کە) بە یەقین (لە دادگای قیامەتدا) لەو درۆ و بوختانانەتان دەپرسرێتەوە ﴿٥٦﴾ ئەوانە (بە گومانی خۆیان) کچەکان بۆ خوا دائەنێن، خوا (لەوەی کە منداڵێکی هەبێ) پاکە، ئەوەی ئارەزوویان لێی بێ بۆ خۆیان دەبێ ﴿٥٧﴾ هەرکاتێ بە یەکێ لەوانە بە کچ مزگێنی بدرێ، دەموچاوی (لەبەر ناڕەحەتی) ڕەش هەڵدەگەڕێ و هەر پیش دەخواتەوە ﴿٥٨﴾ لە هۆزی خۆی دەتۆرێ لەبەر ئەو مزگێنییە خراپە کە پێی درابوو (و نازانێ) کە ئایا بە نەنگەوە ئەو (کچە) ڕابگرێ یا بیخاتە بن‌گڵ؟ وشیار بن بەدفەڕانە حوکم دەکەن؟! ﴿٥٩﴾ بۆ ئەوانە کە بڕوایان بە ڕۆژی بەرێ نییە، مەسەلێکی خراپ هەیە و بۆ خوا مەسەلێکی بەرز هەیە و هەر ئەویشە بەدەسەڵات و لەکارزان ﴿٦٠﴾ ئەگەر خوا خەڵکی لەبەر ستەم کردنیان سزا بدایا، جووقەوار و زیندەوەر و جووڵندەیەکی لەسەر زەوی نەدەهێشت! بەڵام ئەو تا کاتی دیاری‌کراو بە دوا دەخا، جا کاتێ دەمی مەرگیان بگا، ساتێک پاش و پێش ناکەوێ ﴿٦١﴾ ئەوانە بۆ خوا شتگەلێ دائەنێن کە بۆ خۆیان پەسەندی ناکەن (واتا هەبوونی کچ)، زمانی فێرە درۆیشیان چاکەی دەدەنە پاڵ خۆیان و پاداشی چاک بە هی خۆیان دەزانن، بێ‌شک ئاگر (جەهەندەم) هەر بۆ ئەوانە و پێشەنگانی (ناو ئاگرن) ﴿٦٢﴾ سوێند بە خوا، بە هەقیقەت پێغەمبەرانێکمان بۆ گەلانی بەر لە تۆ نارد، جا شەیتان کردەوەکانیانی بۆ ڕازاندەوە، جا ئەمڕۆ هەر ئەو (شەیتان) دۆستیانە، هەر بۆ ئەوانیشە عەزابی پڕ دەرد ﴿٦٣﴾ ئێمە قورئانمان ئەڕای تۆ نەناردووە، مەگەر بۆ ئەوەی کە بۆیان بەیان بکەی ئەوەی کە تێیدا جیاوازییان کرد و مایەی ڕێنوێنی و ڕەحمەت بێ بۆ تاقمێ کە بڕوایان هەیە ﴿٦٤﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سا لح ئیبراهیمی

خوا لە ئاسمانەوە ئاوی نارد و زەوی دوای ئەوەی کە مردبوو، بەو ئاوە بارانە زیندووی کردەوە، لەمەدا نیشانەیەکی ڕوون هەیە بۆ ئەوانەی کە گوێی ژنەوایان هەیە! ﴿٦٥﴾ لە هەبوونی ئاژەڵ (مەڕ و بزن و چێڵ و وشتر)دا بۆ ئێوە پەند وەرگرتن هەیە، لەناو زگی ئەوانەدا لە نێو ڕیخ و شیاکە و خوێن، شیرێکی پاک بۆ ئێوە دەنۆشێنین کە خۆشمەزەیە بۆ ئەوانەی دەینۆشن (نۆشێنەران) ﴿٦٦﴾ لە میوەی داری خورما و ترێ، خواردنەوەی سەرخۆشکەرە و بژیو و ڕسق و ڕۆزی چاک و پاک و خاوێن ڕەنێو دێنن و دەیگرن، لەمەدا نیشانەیەک بۆ هۆزێ هەیە کە بیر و هزر دەکەنەوە ﴿٦٧﴾ پەروەرێنەری تۆ هەنگی ڕاسپارد کە لە نێو کاوان، تاشەبەردی چیا و لە کونەدار و لە نێو داربەستگەلێ کە خەڵک سازی ئەدەن، پلوورەگەلێ بۆ خۆیان سازبدەن ﴿٦٨﴾ لە پاشان لە هەر شیرەی میوەیەک بمژە و بخۆ و ئەو ڕێگایانەی پەروەرێنەرت بۆی دیاری کردووی بە ملکەچی پێیدا برۆ، لە ناو دەروونی هەنگدا خواردنەوەی تایبەت دێتە دەرێ کە ڕەنگی جۆراوجۆری هەیە کە تێیدا مفا و چابونەوە لە نەخۆشی و شفا بۆ خەڵک هەیە، دیارە لەمەدا نیشانەیەکی ڕوون بۆ هۆزێ هەیە کە ئەقڵیان دەخەنە کار و بیر دەکەنەوە! ﴿٦٩﴾ خوا ئێوەی خولقاند، لە پاشان دەتانمرێنێ، هەندێ لە ئێوە دەگەڕێندرێنەوە بۆ تەمەنی پیری پەککەوتە تا لە دوای زانست و ئاگاداری شتێک نەزانن (و هەموویان لە بیر بچێتەوە)، بەڕاستی خوا زانا و بەتوانایە ﴿٧٠﴾ خوا هەندێ لە ئێوەی لە ڕسق و ڕۆزیدا بە سەر هەندێترتاندا سەر خستووە، جا کەسانێ کە سەر خراون حازر نین لە ڕۆزی خۆیان بە بەندەوانیان بدەن تا هەموو بەرابەر بن، ئایا ئەوانە نیعمەتی خوا لە بەرچاو ناگرن ﴿٧١﴾ خوا لە جنسی خۆتان هاولفی بۆ داناون و لە هاولف و ژنەکانتان بە ئێوە منداڵ و نەوەی دا، و ڕسق و ڕۆزی پاکی پێدان، جا ئایا بروا بە هیچوپووچان دێنن و لە چاکەی خوا حاشا دەکەن؟ ﴿٧٢﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

ئەوانە جیا لە خوا شتگەلێکیان دەپەرست کە لە ئاسمانەکان و زەویدا خاوەنی ڕسق و ڕۆزی ئەوان نین و دەسەڵات و وزەی ئەو کارەشیان نییە ﴿٧٣﴾ جا لەبەر ئەوە بۆ خوا نەزیلە (وێنە) مەهێننەوە، خوا دەزانێ و ئێوە نازانن ﴿٧٤﴾ خوا وێنە و نەزیلەی بە بەنی عەبدێک کە دەسەڵاتی بەسەر هیچدا نییە هێناوەتەوە، کەسێکی (خاوەن بڕوا) کە ڕسق و ڕۆزی چاکی پێ دابوو و ئەویش بە نهێنی و بە ئاشکرا لەوەی کە خوا پێی دابوو دەبەخشێ، ئایا ئەم دوو کەسە وەکوو یەکن؟ سپاس تایبەتی خوایە، بەڵام زۆربەیان نازانن ﴿٧٥﴾ خوا بە دوو پیاو وێنە و نەزیلە و مەسەلی هێناوەتەوە کە یەکێکیان لاڵی زگماکە، هیچی لە دەس نایێ و سەرباری خاوەنیەتی، ئەو بە دوای هەر کارێکدا بنێرێ خێرێک بە دەس ناهێنێ، ئایا کەسێکی وا لەگەڵ یەکێکدا کە فەرمان بە دادگەری ئەدا و لەسەر ڕێگای ڕاستە وەکوو یەکن؟ ﴿٧٦﴾ نادیاری و غەیبی ئاسمانەکان و زەوی تایبەت بە خوایە (و تەنیا خوا دەزانێ)، کاری ڕۆژی بەرێ (بۆ خوا هێند ئاسانە) وەکوو چاوترووکانە یا لەوەش نێزیکتر (و ئاسانترە)، خوا بەسەر هەموو شتێکدا دەسەڵاتدار و بەهێزە ﴿٧٧﴾ خوا ئێوەی لە زگی دایکتان دەرهێنا، لە حاڵێکدا هیچتان نەدەزانی، بەڵام (خوا) گوێ و چاو و ئەقڵی بە ئێوە دا، بەڵکوو شوکری نیعمەتی (خوا) بەجێبێنن ﴿٧٨﴾ ئایا ئەوانە تەماشای باڵندە ناکەن کە لە هەوا: ئاسماندا فەرمانبەرن، بێجگە لە خوا کەس ناتوانێ ئەوان (لە هەوا) ڕابگرێ، بەڕاستی لەمەدا نیشانەگەلێک بۆ تاقمێ - بڕواداران هەیە ﴿٧٩﴾

دکتورسالح ئیبراهیمی

خوا لە ماڵەکانتاندا جێی دانیشتن (و حەسانەوەی) بۆ داناون، هەروەها لە پێستی ئاژەڵیش (زۆم و چادر و) خانووگەلێکی بۆ داناون کە لە بارکردن و لە دانیشتندا بە ئاسانی دەتوانن جێ بەجێیان بکەن، لە خوری و کورک (و بەرگن) و موو (و مەرەز)ی ئەوانە خرتوپرت و کاڵای بۆ داناون تا ماوەیەکی درێژ ﴿۸۰﴾ خوا لەوەی بەدیهێناوە، نسێ و سێبەری بۆ ئێوە سازداوە و لە نێو کێوەکاندا ئەشکەوت و پەناگا (ی بەدی هێناوە) و بۆ ئێوە کراس (جلک)ی ساز داوە تا ئێوە لە گەرما (و سەرما) بپارێزێ، هەروەها جلکگەلێکی بۆ سازداون تا لە کاتی جەنگدا بتانپارێزێ، ئا بەمجۆرە نیعمەتەکانی خۆی بۆ ئێوە تەواو دەکا تا تەسلیمی فەرمانی ئەو بن ﴿۸۱﴾ جا ئەگە ڕوویان وەرگێڕا (نیگەران مەبە) تەنیا لەسەرتە بە ئاشکرا ڕاگەیاندن و هیچی تر ﴿۸۲﴾ ئەوانە نیعمەتی خوا دەناسن، کەچی لە پاشان ئینکاری دەکەن، زۆربەیان بێئەمەک و خوانەناسن ﴿۸۳﴾ ڕۆژێ کە لە هەر ئۆمەتێ شایەدێک (پێغەمبەرێک)یان بۆ دەنێرین، ئیتر لە پاشان بە خوانەناسان ئیجازەی (ئاخافتن) داواکردنی ڕەزایەت خوازی (و پاڕانەوەی) لێبووردنیان بۆ نامێنێ (تەفسیری ارشاد العقل السلیم الی مزایا الکتاب الکریم. ئەبوسعود عیمادی کورد، کە پڕ و تەژییە لە نوکتەی ورد و جوان.) ﴿۸۴﴾ کاتێ ستەمکاران تووشی عەزاب دەبن، جا نە بۆیان سووک و کەم دەکرێتەوە و نە مۆڵەتیش ئەدرێن ﴿۸۵﴾ کاتێ ئەوانەی شەریکگەلێ کە کردبوویانە هاوبەش بۆ خوا ئەبینن، دەڵێن: ئەی پەروەرێنەری ئێمە! ئەمانە شەریکانێ بوون کە لەباتی تۆ هاوارمان بۆ ئەوان دەبرد، جا لەو دەمەدا خواکانیان پێیان دەڵێن، ئێوە درۆزنن ﴿۸۶﴾ لەو ڕۆژەدا هەموو لە پێشگای خوا تەسلیم دەبن و تەواوی درۆ و دەلەسەکانیان بزر و وندا دەبێ و لەناو دەچێ ﴿۸۷﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

ئه‌وانه‌ی خوایان نه‌ناسی ڕێگایان به‌ربه‌ست ده‌کرد و ده‌بوونه له‌مپه‌ر و (خه‌ڵکیان) له ڕێی خوا ده‌گێڕایه‌وه، له‌به‌ر خراپه‌یێ که ده‌یانکرد، قات له‌سه‌ر قات له ئه‌ندازه‌ی تاوانیان ئازار و جه‌زره‌به‌یان له‌سه‌ر زیاد ده‌که‌ین ﴿٨٨﴾ ڕۆژێ که له نێو هه‌ر گه‌ل و ئۆمه‌تێکدا شایه‌دێک (پێغه‌مبه‌رێک)یان له خۆیان بۆ ده‌نێرین، تۆمان هێنا بۆ شایه‌دیدان له‌سه‌ر ئه‌مانه و ئه‌م کتێبه (قورئانه)مان بۆ ناردی که به‌یانکه‌ری هه‌موو شتێکه و هۆی ڕێنوێنی و ڕه‌حمه‌ت و مزگێنییه بۆ موسڵمانان ﴿٨٩﴾ خوا فه‌رمان به دادگه‌ری و چاکه و به‌خشش به نێزیکان ئه‌دا، و ڕێ به خراپه و شتی ناحه‌ز و ده‌سدرێژی نادا، خوا ئامۆژگاریتان ده‌کا، به‌ڵکوو په‌ند بگرن و بیر بکه‌نه‌وه ﴿٩٠﴾ کاتێ که به‌ڵێنتان به خوا دا، وه‌فای پێبکه‌ن و سوێنده‌کانتان دوای پته‌وکردنی مه‌شکێنن، له حاڵێکدا خواتان به چاودێر بۆ (سوێندی) خۆتان داناوه، خوا به‌وه‌ی که ئه‌نجامی ئه‌ده‌ن ئاگاداره ﴿٩١﴾ هه‌روه‌کوو ئه‌و ژنه (بێمێشکه) مه‌بن که خوریه ڕێسراوه‌که‌ی خۆی دوای کرژ بوون، خاوی کرده‌وه و پسپس و کوتکوتی کرد، له حاڵێکدا سوێند خواردن (و به‌ڵێن) ده‌که‌نه هۆی خراپه له نێو خۆتاندا، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تاقمێ له تاقمێتر باوخۆشتر و زیاتره، خوا ته‌نیا ئێوه به‌م هۆیه‌وه تاقی ده‌کاته‌وه، و له ڕۆژی به‌ریدا ئه‌وه‌ی جیاوازیتان تێیدا هه‌یه، بۆتان ڕوون ده‌کاته‌وه ﴿٩٢﴾ ئه‌گه‌ر خوا بیویستبا ئێوه‌ی تێکڕا ده‌کرده یه‌ک گه‌ل و یه‌ک ئایین، به‌ڵام خوا هه‌رکه‌س که بیه‌وێ لاڕێی ده‌کا و هه‌رکه‌سیش که بیه‌وێ (و شیاویش بێ) ڕێنوێنی ده‌کا، له‌وه‌ی وا ئه‌نجامتان داوه لێتان ده‌پرسرێته‌وه ﴿٩٣﴾

بە سوێند خواردنتان یەکتری لە خشتە مەبەن و فریویان مەدەن و مەیکەنە هۆی دەغەڵی و فێڵ و خراپە کردن لە نێو خۆتاندا نەکا پێتان پاش پتەو بوون (لەسەر بڕوا) بخلیسکێ و بشەمتێ و هەڵخزێ، لەبەر بەرایی گرتنی ڕێگای خوا (لە خەڵک) مەزەی بەڵا و خراپەی خوا بچێژن، بۆ ئێوە عەزابی گەورە و سەخت هەبێ ﴿٩۴﴾ بەڵێنی خوا بە نرخی کەم مەگۆڕنەوە، ئەوەی لای خوایە بۆ ئێوە باشترە، ئەگەر بزانن ﴿٩۵﴾ (چونکە) ئەوەی لای ئێوەیە لەناو دەچێ، بەڵام ئەوەی لای خوایە دەمێنیتەوە، وە کەسانێ کە تابشت دێنن بە زیادەوە پاداشی چاکەیان ئەدەینەوە ﴿٩۶﴾ هەرکەس کاری چاک بکا و بڕواداریش بێ، چ ژن بێ و چ پیاو، ژیانی پاکی پێئەدەین، باشترین پاداشتیان ئەدەینێ لە باتی ئەوەی کە ئەنجامیان داوە ﴿٩٧﴾ جا کاتێ قورئان دەخوێنی، لە پیلانی شەیتانی دەرکراو پەنا بەرە بەر خوا ﴿٩٨﴾ ئەو (شەیتان) بەسەر کەسانێکدا کە بڕوادارن و پشت بە خوا دەبەستن، بێدەسەڵاتە ﴿٩٩﴾ شەیتان هەر بەسەر کەسانێکدا کە ئەو دەکەنە دۆستی خۆیان و ئەوانەیش وا بۆ خوا هاوبەش دائەنێن دەسی بەسەریانا دەڕوا ﴿١٠٠﴾ کاتێ نیشانەیەک لە جێی نیشانێ‌تر دابنێین (حوکمێ نەسخ بکەینەوە)، خوا باشتر دەزانێ کە چی دەنێرێ، ئەوانە دەڵێن: تۆ لە زاری خواوە درۆ دەڵێی، بەڵام زۆربەیان (هەقیقەت) نازانن ﴿١٠١﴾ بڵێ: ڕوحولقودوس ئەوەی لە لایەن پەروەردێنەرتەوە بە هەق هێناوە تا ئەوانەی بڕوایان هێناوە پتەو ڕابگرێ و هەروا ڕێنوێنی و مزگێنییە بۆ موسڵمانان ﴿١٠٢﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سالح ئیبراهیمی

به ته‌حقیق ئێمه باش ده‌زانین که ئه‌وانه ده‌ڵێن: مرۆڤێک به‌وی فێر ده‌کا، زمانی که‌سێ که ئه‌وانه شکیان لێیه‌تی و نیازیان عه‌جه‌می زمانه (سه‌لمانی ماد ـ ی ماردینی بن شاخانی کورد) و ئه‌م (قورئانه)ش به زمانی عه‌ره‌بییه‌کی ئاشکرایه ﴿١٠٣﴾ که‌سانێ که به نیشانه‌کانی خوا بڕوا ناهێنن، خوا ڕێنوێنییان ناکا و بۆ ئه‌وان عه‌زابی پڕ ده‌رد هه‌یه ﴿١٠٤﴾ ته‌نیا که‌سانێ درۆ ئه‌که‌ن که بڕوا به نیشاکانی خوا ناهێنن، له ڕاستیشدا هه‌ر ئه‌وان درۆزنن ﴿١٠٥﴾ هه‌رکه‌س بڕوای به خوا بووبێ و له پاشان حاشای لێ کردبێ (سزاده‌درێ) مه‌گه‌ر ناچار کرابێ و له بڕوای خۆی دڵنیا بێ. به‌ڵام که‌سێ به حاشاکه‌ی دڵی خۆش بێ غه‌زه‌بی خوایان له‌سه‌ر بێ و ئازاری گه‌وره و سه‌ختیان بۆ هه‌یه ﴿١٠٦﴾ له‌به‌ر ئه‌وه‌یه که ژیانی دنیایان له دوارۆژ پێ خۆشتر (و باشتر) بوو، خوا تاقمی خوانه‌ناسان و بێ‌بڕوا ڕێنوێنی ناکا ﴿١٠٧﴾ ئه‌وانه که‌سانێکن که خوا دڵ و گوێ و چاویانی مۆر کردووه؛ هه‌ر ئه‌وانه‌ش غافڵ و بێ‌ئاگان ﴿١٠٨﴾ بێ‌شک ئه‌وانه له‌و دنیایش له زیاندان ﴿١٠٩﴾ له پاشان په‌روه‌ریێنه‌رت سه‌باره‌ت به که‌سانێ که دوای ڕه‌نج و ئازاردران کۆچیان کرد و زێد و زاگه و نیشتمانی خۆیان به‌جێ‌هێشت و له پاشان تێکۆشان و له ڕێی خوا تابشتیان هێنا، به‌ڕاستی په‌روه‌رێنه‌رت دوای ئه‌نجام دانی ئه‌و کارانه لێبور و فره دڵلاوێنه (و لێیان خۆش ده‌بێ) ﴿١١٠﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سا لح ئیبراهیمی

ڕۆژی دێ کە هەرکەس (لە بیری خۆیدایە و) لە خۆی بەرگری دەکا و ئاکامی کار و کردەوەی هەرکەسێ بێ کەموکوڕی بەو ئەدرێ و ستەمیان لێناکرێ ﴿١١١﴾ خوا بە گوندێک نەزیلەی هێناوەتەوە، مەڵبەندێکی ئەمن و جێی دڵنیا بوونی خەڵکەکەی بووە و هەمیشە ڕسق و ڕۆزییەکی زۆری لە هەر ئاقار و ناوچە و لایەکەوە بۆ دەهات، کەچی لەو هەمووە چاکەی خوا، حاشایان کرد و خوایش لە بارتەقا و هەمبەر ئەو کار و کردەوە کە ئەنجامیان ئەدا جلکی قاتوقڕی و برسیەتی و ترسی لە بەر کردن ﴿١١٢﴾ پێغەمبەرێکیان لە خۆیان بۆ هات، بەڵام بە درۆیان خستەوە، جا ئازاری خوا ئەوانی گرت و تووشی سەخڵەت و تووشی هاتن، لە حاڵێکدا کە ستەمکار بوون ﴿١١٣﴾ جا ئێستا لەوەی خوا کردویەتە ڕسق و ڕۆزیتان، ڕەوایە، حەڵاڵ و پاک و زەڵاڵە، بیخۆن و شوکرانەی خوا بەجێبێنن، ئەگەر ئەو دەپەرستن ﴿١١٤﴾ (خوا) تەنیا مرداربوو و خوێن و گۆشتی بەراز و ئەوەی بە نێوی غەیری خوا سەر بڕاون لەسەر ئێوەی بە ناڕەوا، داناوە بەڵام کەسانێ کە مەجبوور بن، هەر ئەوەندەی تێر بخۆن و ئیتر دەسدرێژی نەکەن خوا لێبور و دڵاێنە ﴿١١٥﴾ لەبەر درۆیەک کە (بە) زبانتاندا دێ، مەڵێن: ئەوە ڕەوایە و ئەمەش ناڕەوایە، تا بە دەم خواوە درۆ بکەن، کەسانێ کە بە دەم خواوە درۆ دەکەن ڕزگار نابن ﴿١١٦﴾ لەم دنیا کاڵای کەمیان گیر دێ و لەو دنیاش تووشی عەزابی دەردناک دەبن ﴿١١٧﴾ شتگەلێ کە لە بەرا بۆ تۆم گێڕاوە، لەسەر کەسانێ کە بوون بە جولەکە، حەرامم کردووە، ئێمە ستەممان لەوان نەکرد، بەڵکوو خۆیان ناحەقییان لە خۆیان کرد ﴿١١٨﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

بەڕاستی پەروەریێنەرت سەبارەت بەوانە کە لە ڕووی نەزانییەوە کردەوەی بەدفەڕانەیان ئەنجام داوە و لە پاشان دوای ئەوە تۆبەیان کردووە بە ترسەوە سڵەمیونەتەوە و پرینگاونەتەوە و کشاونەتە دواوە و بوونەتە مرۆڤی چاک) و خۆیان چاک کردۆتەوە (خوا دەیانبەخشێ)، بەڕاستی پەروەریێنەرت دوای ئەوە لێبور و فرە دلۆڤانە ﴿١١٩﴾ بە هەقیقەت ئیبراهیم یەک گەل و ئۆمەت (بە بیروڕای زۆربەی موفەسیران) بوو، فەرمانبەر بۆ خوا بوو، پاک و ڕاست بوو، لەوانە نەبوو کە هاوبەشیان بۆ خوا دادەنا ﴿١٢٠﴾ شوکرانەبژێری چاکە و نیعمەتەکانی خوا بوو، خوا ئەوی هەڵبژارد و بۆ لای ڕێگای ڕاست ڕێنوێنی کرد ﴿١٢١﴾ ئێمە لە دنیا چاکەمان لەگەڵدا کرد و ئەو لەو دنیاش (هەڵکەوتە و شیاوی ڕێز لێگرتن) و لە چاکانە ﴿١٢٢﴾ لە پاشان بە تۆمان ڕاگەیاند کە لە ئایینی ئیبراهیم کە پاک و ڕاستە و لەوانەیش نەبوو شەریک بۆ خوا دابنێ، پەیڕەوی بکە ﴿١٢٣﴾ ڕۆژی شەممە (دەس لە کارکێشان و و چان بۆ جوولەکەیە) تەنیا لەسەر کەسانێ دانرا کە جیاوازییان تێدا کردووە، پەروەریێنەرت لە ڕۆژی بەرێدا لە نێو ئەواندا لەوەی کە جیاوازییان تێیدا سازکردووە، داوەری دەکا ﴿١٢۴﴾ بە لەکارزانی و ئامۆژگاری چاک، (خەڵک) بۆ ڕێگای پەروەریێنەرت بانگ بکە و لەگەڵ ئەواندا بە شێوەیەکی جوان وتوویژیان لەگەڵدا بکە، بەڕاستی پەروەریێنەری تۆ لە هەموو کەس باشتر دەزانێ کە چ کەسانێ لە ڕێی ئەو لایان داوە و هەر ئەوە زاناتر بە ڕێنوێن بووان ﴿١٢۵﴾ هەرکاتێ ویستتان تۆڵە بستێننەوە دار بە دار بێ، زیاتر نەبێ، تەنیا بە ئەندازەیێ کە بۆتان دانراوە تۆڵە بستێنن، ئەگەر تابشتبێنن، ئەوە بۆ تابشتهێنان باشتر و چاکترە ﴿١٢۶﴾ تابشتبێنە، خۆڕاگر بە، دیارە خۆڕاگری تۆیش هەر بە خودایە، لەبەر (کاری) ئەوان غەمگین مەبە و لە بەرامبەر گزیوفزی ئەوان کە دەیکەن دڵتەنگ و تەنگەتاو مەبە ﴿١٢٧﴾ خوا دویر (وێرا، پێرا، وەڵ) لەگەڵ کەسانێکدایە کە خۆ دەپارێزن و بە تەقوان و (هەروەها) لەگەڵ کارچاکانە ﴿١٢٨﴾